

ROZGRZESZENIE (118) *sb n*

-enie (112), -ęnie (6).

o *jasne*; -grze- (12), -grze- (3); -grze- *OpecŻyw, Mącz*; -grze- : -grze- *BiałKat* (5:1); -sze- (9), -szé- (5); -sze- *OpecŻyw, BiałKat* (6), *SiebRozmyśl*; -sze- : -szé- *SarnStat* (1:5); -é (5), -e (1); -é : -e *BiałKat* (1:1).

sg N rozgrzeszenie (17); -é (2), -(e) (15). ◇ *G* rozgrzeszenia (34); -å (30), -(a) (4). ◇ *D* rozgrzeszeniu (5). ◇ *A* rozgrzeszenie (48); -é (3), -e (1), -(e) (44). ◇ *I* rozgrzeszeni(e)m (2) *RejKup, WysKaz*, rozgrzeszenim (2) *SkarŻyw, StryjKron*. ◇ *L* rozgrzeszeniu (10).

Sł stp: rozgrzeszenie, rozdrzeszenie, *Cn brak*, *Linde XVII w. s.v. rozgrzeszyć*; poza tym w objaśnieniach *s.v. rozgrzeszalny, rozgrzeszny*.

1. *Darowanie, przebaczenie winy; absolutio Mącz, JanStat* (105) : *Absolutio*, *Dokonanie*/ też wolno wczinienie. *Et ad crimen relatum dicitur, Rozgrześzenie. Mącz* 401a.

[*Zwrot*: »wziąć rozgrzeszenie [od czego]«: *Nákoniec áby wzięli rozgrześzenie od íchímy Pátryárchow Cárogorodzkich SkarSynod C2v.*]

Przen (1) :

Zwrot: »rozgrzeszenie brać« (1): *Nie plugawćie źiemie mieízkánia íwego/ ktora íię niewinną krwią máże. y nie może inákźzego rozgrześzenia ábo oczýścienia bráć/ iedno przez krew tego ktory krew drugiego róźlał. SkarKazSej* 704a.

Szereg: »rozgrzeszenie albo oczýścienie« (1): *SkarKazSej* 704a *cf Zwrot*.

a. *Odpuszczenie, darowanie grzechów (w religii chrześcijańskiej)* (103) : ale niz bywa rozgrześzenie/ pyrwey bywa ípowiec *SeklKat* V4; Rozgrześzenie níć ynego nie íeít/ iedno vpewnienie odpuszczenia grzechow zmiłofierdza Bożego *SeklKat* XV, C3, c4, d2, V v, V4 [3 r.] (12); Kiedy kxiądz machnie nad głową To iuż rozígrześieniem zową. *RejKup* k7, i4, n2, aa2; Ale iáka ípowiedz tákie teíż rozgrześzenie bywa *KrowObr* 159 [*idem KrowObr* 159v, *RejZwierc*], 26, 159v [3 r.]; *RejFig* Bb; *BielKron* 375; *RejAp* Ee4v; *KuczbKat* 375v, 376 [2 r.]; *RejZwierc* 27v; Ponieważ tak rzekł [*Chrystus*] do Káplánow: Ze ktorych grzechy rozwiążećie y odpuśćicie (niektorym [*lege*: nie ktorym] rozgrześzenie opowiećie) będą im rozwiązane y odpuśzczone. *WujJud* 224, 81v, 86, 87v *marg*, 89v, 245v, L14v; *WujJudConf* 224; *KarnNap* C4v; Acz Pan przez Proroká mowi: íż złość niezbożnego niezawádzi mu: ktorego íię dnia náwróći od złości íwey: wíżákże od káplána ízukać ma rozgrześzenia. *SkarŻyw* 337, 166, 413; *LatHar* 131; *WujNT* 77, 796.

rozgrzeszenie od czego (1): Co gdy wczýnił [*tj. poświęcił wodę*]: polał chorą/ y wnet zleczoná byłá. Y wítawíży rozgrześzenia od kácerítwá zaráz z mężem prośíłá. *SkarŻyw* 86.

rozgrzeszenie czym [= *za pomocą czego*] (1): Trzecią ípowiedz mogę czynić/ przed mądrym íługą kofcielnym/ nie dla wyliczenia moich grzechow/ [...] ale dla rozgrześzenia íłowem bożym wedłvg moczy íemv danei y dla navki. *SeklWyzn* c4.

rozgrzeszenie czyje [= *kto udziela*] [*w tym: ai (poss)* (12), *G sb* (2), *pron poss* (1)] (15): Bo thego nykth dacz niemoze Głupy íybałcze [*tj. oszuście*] nie Bożie. Czo ma íprawicz nam íbawienie Anie thwoye róígrześenie. *RejKup* m7; *KrowObr* 159v [2 r.] Vu; *SkarŻyw* 166; Omyli íię ná tym káždy kto

fię tego waży [co czyni ksiądz kanonik] y tego łobie w nądzieię rozgrzeżenia Papieżowego pozwala/ y łobie fię łam w tym podoba. *CzechEp* 29; *WujNT* 430. Cf »rozgrzeszenie kapłańskie«.

W połączeniach szeregowych (2): *KromRozm III* B7v; á Pokutá ma pozwirzchnie znáki/ Rozgrzeżenia/ Spowiedzi/ łkruchy y Dołyćvczynienia *WujJud* 160.

W charakterystycznych połączeniach: rozgrzeszenie dobre, jawne, pewne (3), potajemne, zwirzchnie; rozgrzeszenia świętość, znak; rozgrzeszenia potrzebować, szukać (3); rozgrzeszenie mieć (3), obiecować, opowiedać (opowiadać) (3); po rozgrzeszenie iść, pość, przyść.

Zwroty: »rozgrzeszenie da(wa)ć; rozgrzeszenie (było) dane« [szyk zmienny] (7;2): Włakos fię iuż wiłpowiadał łam czy też rołgrzeżenie dał. *RejKup* m5v, c2v; Bo rozgrzeżenie od kápłaná dáne/ známieniem ielt pozwirzchnym odpufzczenia grzechow *WujJud* 160v, 83, 224; Tám mu dał [św. *Wilhelmowi patriarcha*] rozgrzeżenie Papiełkie *SkarŻyw* 166, 574; ła Luther przed wámi wielebnyymi y świętymi Oycy łpowieđź czynię: daycie mi rozgrzeżenie dobre *ReszPrz* 46; Dáne mu [łotrowi na krzyżu] było bowiem prędko rozgrzeżenie. *SiebRozmyśl* I.

»rozgrzeszenie otrzyma(wa)ć, odnosić; dostać rozgrzeszenia; otrzymanie rozgrzeszenia« [szyk zmienny] (3;1;2;1): ále też z rozgrzeżenia/ które ná ten čás otrzymawamy pewné/ iego [kapłana] prośbą y modlitwą v Páná Bogá bywamy przyiemni y záléceni. *BiałKat* 378v, 376; Ten [prostaczek] dołtawłzy rozgrzeżenia/ do domu fię z rádością wrocił *WujJud* 89v; *KarnNap* C3v; *WujNT* 430; A przeto teraz kiedy fię grzełzny grzechow łwych łpowieđa/ y rozgrzeżenie odnołi od kápłaná/ y zgoła bierze włpráwiedliwienie. *WysKaz* [23], 22.

»prosić o rozgrzeszenie, rozgrzeszenia« [szyk zmienny] (2;2): przyłzedwłzy á padwłzy do nog iego [papieża] [...] z płáczem wielkim rozgrzeżenia prołł. *SkarŻyw* 166, 86; *WerGość* 220; Grzechy wyliczywłzy/ ták ná końcu mow: [...] dáię fię winnym/ y łpowieđdam fię: prołząc PANA BOgá o miłółsierdzie y odpufzczenie/ á łiebie kápłanie o pokutę y rozgrzeżenie. *LatHar* 137.

»rozgrzeszenie wziąć, brać« [w tym: z czego (1)] [szyk zmienny] (7;3): Takowe też grzechy łtawaią fię powłzednie gdi nanie nie przłłwalamy albo też przełstawłzi ich wezmiemy rozgrzeżenie bo ych pan Bog nam niepoczłta. *SeklKat* Q4v, Q4v, V3v, X2v; *RejKup* 17; vwálźcie to pilnie v łiebie iž tám żadnego rozgrzeżenia odnich [od kapłanów] niebierzećie *KrowObr* 159v; *BielKron* 360v; á gdy iuż człówek pokutuie/ y łpowieđa fię grzechow łwoich/ tám dopiro rozgrzeżenie bierze. *WujJud* 86v; ktorzych [grzechów] łię [...] łpowieđał y łnich z wzywánim łmienia Bożego y zbłogolławieńłtwem iego rozgrzeżenie włziął. *BiałKaz* M4; *SkarŻyw* 358.

Wyrażenia: »rozgrzeszenie z grzechow« (1): ielłi kto żáda rozgrzeżenia łtich grzechow ktore łą łudziám ławne tedy go kapłan niema rozgrzeżezic krom ławney pokuti *SeklKat* X2v.

»rozgrzeszenie kapłańskie« [szyk 7:1] (8): *KromRozm III* B7v; Bez rozgrzeżenia Kápłáńłkiego żaden o odpufzczeniu grzechow pewien być nie może *WujJud* 81v [*idem* (2)], Mm3, Nn2v; *KarnNap* D; *WujNT* 387; Przed rozgrzeżeniem kápłáńłkim/ álbo przed włpráwiedliwieniem/ [...] ielłiby ták [grzeszny] vmárł/ ná wieki Bogá nie ogláda *WysKaz* 23, 23.

»moc rozgrzeszenia, na rozgrzeszenie, ku rozgrzeszeniu, do rozgrzeszenia potrzebna« (2;2;1;1): vczy Zebránie Tridenłkie/ iž to w Kołściele Bożym zálwłze záchowano/ žeby łię káždemu Kápłánowi godziło/ nietylko ze włzyłłtkich grzechow/ czyieybykolwiek mocy ku rozgrzeżeniu ony należały/

ale też y od klątwy rozgrzeźzić. *KuczKat* 215; *SkarJedn* 339; w dzień zmartwychwstania swego/ on nałaskawczy nałz Samarytan Iezus Chrystus/ tym cię łamym Chrześcijaninie/ na spowiedź obowiązał/ iż Apostołom obiecana przed tym moc rozgrzeżenia/ iawnie podał. *LatHar* 109; który [kapłan] przyśtoyney mocy/ do rozgrzeżenia potrzebney (tę po Łacinie/ [...] nazywaią mocą *Iurisdictionis*, to ieśt zwierzchności) nie miał *LatHar* 131, 131; *WujNT* 796.

Szeregi: »łaska a rozgrzeszenie« (1): drudzy łańcuchy na łzyiach przynosiłi wpadając pod nogi tey bełtiey [tj. *papieża*]/ ktora nogami głowy ich deptała/ yako sie Friderikowi Bárbárofie sftało/ á łafki á rozgrzeżenia łzukając. *RejAp* 114.

»rogrzeszenie i grzechow odpuszczenie« (1): Grzeźny [...] co czynić ma? pewnie że to/ aby wpađł v nog káplánłkich/ á wczyniwszy dořtáteczną spowiedź otrzyma od niego rozgrzeżenie y grzechow łwych odpuszczenie *WysKaz* 22.

»pokuta i (a) rozgrzeszenie« (4): [Nowatiani twierdzili] iż nye máyą być ku pokućye y rozgrzeźfenyu przypuszczeni ci/ ktorzy łye w mękach páná Kryřtuřa záprzeli. *KromRozm I* O3; Ktorą moc ma naprzod łam Pan Bog [...] potym y Pan Chriřtus iáko człowiek/ á ten ią dał káplanom/ przeto: áby załługą śmierci iego przez pokutę y rozgrzeżenie/ iáko Száfárze Sákrámentow iego/ grzechy odpuszczałi. *WujJud* 86v; *WerGoř* 220; *LatHar* 137.

»rogrzeszenie i rozwiązanie« (1): Zátymże idzie/ iřz wřzyfcy ich Biskupi y Popowie/ [...] mocy ná rozgrzeżenie/ y rozwiązanie nie máią. *SkarJedn* 339.

»skrucha i rozgrzeszenie« (1): a załię gdy má [człowiek] fkruchę ij rozgrzeźfenijé/ częřto przeřtáwaią niewczáľnořci przerzeczoné/ ij cieleľné vzdrowienie. *OpecŻyw* 43v.

»spowiedź i rozgrzeszenie« (3): *RejZwierc* 27v; *WujJudConf* 89; Ná tych tedy łłowiech funduie się potrzeba spowiedzi y rozgrzeżenia káplánłkiego. *WujNT* 387.

»rogrzeszenie i (albo) usprawiedliwienie« (2): Po rozgrzeżeniu Káplánłkim/ y po włprawiedliwieniu/ ten to włprawiedliwiony/ pozbywřzy obowiązkú winy/ ieřt przywrocony do łafki Bożey *WysKaz* 23, 23.

2. *Uwolnienie od czegoř, oswobodzenie; absolutio, dispensatio JanStat* (13) : [Henryk wypędził biskupa] dla czego był zákłeth od Swinki Arcybiskupa Gnieźnieľkiego/ ále z Rzymá rozgrzeżenie miał bez dořyc wczynienia. *BielKron* 366, 420v; chcemy/ áby ten ná kótórego prořbę łą zákłęci [řwiádkowie] [...] z dořyc wczynieniem był łzukan y prořzón/ áby tym řwiádkóm zákłętym tylko ku wczynieniu řwiádectwá/ y ku podpomóženiu prawdy/ áby nie byłá zátłumioná/ rozgrzeźfzenie dał. *SarnStat* 578.

rogrzeszenie od czego (3): *ZapWar* 1550 nr 2665; ktorego [Władysława Jagiełowica] także Papież namowámi łágodnymi y rozgrzeżeniem od przyłięgi do niefczłłiwey wojny przywiodł. *StryjKron* 722; *SarnStat* 1103.

rogrzeszenie na co (1): Stroná ápellowała do Papieřa/ ále Komisarze ná to nie dbáli/ zá nie wczynienie dořyc/ dáli klątwy wielkie na Krzyżaki/ ná ktore y w Rzymie rozgrzeżenia mieć nie mogli. *BielKron* 371 [podobnie] [*BielKron* 1551 212v].

Zwroty: »prořić (a. upraszać) rogrzeszenia; prořić o rogrzeszenie; uprořić rogrzeszenie« = *impetrare a. postulare absolutionem JanStat* (2;1;1): Nie mógł ináczey Frederyk łyná z więzyenia

wybawić/ ále iechał do Wenecyey Papieża przeprażać á prosić o rozgrzeżenie (bo go Papież kłął.)
BielKron 181v; *StryjKron* 637; *SarnStat* 578, 1099.

»użyczyć rozgrzeszenia« (1): A ieliby ten/ który ie [świadków] záklął tym łpofobem prożzony ku
vczynieniu świadectwá niechciałby vżyczyć rozgrzeżenia [*beneficium denegaret absolutionis JanStat*
625]/ tákowi którzy prożą odpuśczenia y rozgrzeżenia/ ile z łtrony Bożey/ niech rozumieją/ iż ie
otrzymáli *SarnStat* 578.

Wyrażenia: »rozgrzeszenie z kławy« (1): Támże vprosił rozgrzeżenie z kławy Pruffakom/ którą
byli do poddaństwá Krzyżakom przyciągáni. *StryjKron* 637.

»rozgrzeszenie zupełne« (1): [księża z kapituły] na ten czas przy kosciele bendą повинny
pana Viernossa v Act Consistorskich qwitovac z wypuszczic dobrovolnie spostempku prawa y
sprzezyskoff ktore byly przewyedly na nym w Duchownym prawie okolo gwalchow nyiakich na thym
ze Imieniv spythalnym vczynionych tham ze y rozgrzessenye zypelne oth Interdictu (w) ktorym byl
dla thego zaklęth dacz. *ZapWar* 1550 nr 2665.

Szeregi: »odpuszczenie i rozgrzeszenie« = *venia et absolutio JanStat* (1): *SarnStat* 578 cf »użyczyć
rozgrzeszenia«.

»rozgrzeszenie i swoboda« (1): y niémáią [*rajce miast naszych i bracia zakonu rycerskiego w*
Prusiech] iemu [*pokojowi*] fie przeciwić zá żadną przyczyną/ áni żądać rozgrzeżenia y łwobody od
przyśięgi [*nec dispensationem vel relaxationem iuramenti JanStat* 883] *SarnStat* 1103.

»rozgrzeszenie i wypuszczenie« (1): áni będziemy vpráżać rozgrzeżenia y wypuśczenia z przyśięgi
[*absolutionem et relaxationem iuramenti JanStat* 879] *SarnStat* 1099.

a. Zwolnienie ze ślubów [w tym: czyje (= kto daje) (3)] (4) :

rozgrzeszenie od czego (1): A gdy iey [św. Małgorzacie] Papieřkim rozgrzeżeniem od łlubow
wieczney czyřtořci grożono/ rzekła: rychleybych łobie nos y vřtá vrznęła y oczy wylupila/ niřzlibych
ná ktore małżeńřtwo zezwolić miała. *SkarŻyw* 161.

Szeregi: »odpusty to jest rozgrzeszenie« (1): A gdy Stárfza chciała znią dla iey łłábego zdrowia
odpuřtow/ to iefř/ rozgrzeżenia vżywać: ták długo plákała/ álř v niey wolnořć do pořřtow vprořřła
SkarŻyw 160.

»rozrządzenie i rozgrzeszenie« (1): ácz do tego czáfu w głowie y w członkách łwych był
w Zakonnym łtanie ten przereczony Kiełbála/ przedię niech go [*zwierzchnořć nad kořciołem*
chełmińskim] ma do żywotá łwego *in comendam* przez rozrządzenie y rozgrzeżenie Apořřtolřkie [*per*
dispositionem et ordinationem ... Apostolicam JanStat 876] *SarnStat* 1097.

Cf **ROZGRZESZYĆ**